

6 червня – 140 років тому (1880р.) повітовий суд Коломиї засудив Івана Франка , на 3 дні арешту (з 10 – 11 червня перебував у міській ратуші)

(27 серпня 1856, с. Нагуєвичі — 28 травня 1916, Львів, Австро-Угорщина) — видатний український поет, прозаїк, драматург, літературний критик, публіцист, перекладач, науковець, громадський і політичний діяч. Доктор філософії (1893), дійсний член Наукового товариства імені Шевченка (1899), почесний

доктор Харківського університету (1906) Член віділу Товариства «Просвіта».

Упродовж своєї понад 40-літньої творчої активності Франко надзвичайно плідно працював як оригінальний письменник (поет, прозаїк, драматург) і перекладач, літературний критик і публіцист, багатогранний науковець — літературо-, мово-, перекладо- й мистецтвознавець, етнолог і фольклорист, історик, соціолог, політолог, економіст, філософ. Його творчий доробок, писаний українською (більшість текстів), польською, німецькою, російською, болгарською, чеською мовами, за приблизними оцінками налічує кілька тисяч творів загальним обсягом понад 100 томів. Усього за життя Франка окремими книгами і брошурами було понад 220 видань, у тому числі понад 60 збірок його оригінальних і перекладних творів різних жанрів. Він був одним із перших професійних українських письменників, тобто заробляв на життя літературною працею.

Коломийські митарства, зустрічі, знайомства поета розпочинаються 1880 року і тривають з різними інтервалами до 1912 р.

Отже, **1880 рік**. Зустріч у селі Белелуї Снятинського повіту із Ольгою і Володимиром Озаркевичами, які порадили письменникові приїхати до Коломиї 1 березня, а з Кирилом Геником зустрітися 4 березня. Франко заночував у Коломиї, зранку 4 березня дочекався коней і поїхав до Нижнього Березова з Геником. Дорогою зупинилися в Яблунові біля шинку Глікштерна відпочити й поїсти. Там Івана Франка й заарештували, припровадили його до Коломийського староства. 5-6 березня ув'язнений у Коломийській окружній в'язниці, від 7 до 10 червня - у повітовій за порушення паспортного режиму, від 10 до 11 червня - у міській ратуші. З 11 до 13 червня під конвоєм прямує етапом Коломия - Станіславів - Стрий - Дрогобич - Нагуєвичі. 16-23 червня - страшний тиждень у коломийському готелі чи заїзді, коли Іван Франко лежав у гарячці й голоді, ждучи смерті, безсилий і знеохочений до життя. Швидше

за все це був заїзд на теперішній вулиці Театральній, 11 (будинок знесено, на його місці - скверик). Урятував поета один із спів'язнів, посланий Генником. І ще раз довелося поету переїхати через Коломию 29 червня, коли добрався з Дрогобича до Нижнього Березова, і 23 серпня, коли залишив це село і потягом відбув з Коломиї до Дрогобича.

1883 рік. Іван Франко приїздить до Коломиї на кілька годин 7 жовтня з метою переконати Михайла Павлика закласти хліборобську артіль на базі господарства Дзвонковських у Станіславові. Пізніше обидва відмовилися від цього задуму.

1884 рік. 7 серпня разом з О.Кониським та Ф.Миколайчиком приїхали вранці в Коломию на студентське віче в залі колишньої етнографічної виставки (тепер музей народного мистецтва Гуцульщини і Покуття). Поет виступив на ньому, закликав заснувати літературно-науковий журнал у Львові та радив звернутися за допомогою до товариства імені Тараса Шевченка. Ввечері студенти організували в залі Галицького готелю (тепер гастроном «Коломиянка») вечірку. Був і Франко.

1893 рік. Приїздить до Коломиї у першій половині липня, щоб розв'язати питання про збір коштів та видання радикальних часописів і книжок. Удруге тут 30 липня, аби взяти участь у загальних зборах щодо заснування радикального товариства «Народна воля», яке поставило собі за мету підняти політичну свідомість селянства. Збори відбулися в залі павільйону в міському парку над потоком Радилівкою. На пропозицію Кирила Трильовського Франка обрали головою товариства. Прожив тоді поет у Коломиї 4 дні, налагоджуючи всі організаційні справи, пов'язані з «Народною волею». 29 жовтня знову в місті над Прутом на нараді представників радикальної партії з навколишніх повітів.

1894 рік. Поет вибирається до Коломиї, можливо, на засідання товариства „Народна воля" та подає заяву на звільнення. Президія відмови не прийняла і просила забрати її. Але Франко більше не з'являвся.

1896 рік. 19 травня письменник бере участь у радикальному вічі в Коломиї в залі міської ратуші, де рішуче виступив проти громадської реформи, проект якої обговорювали.

1900 рік. Іван Франко супроводжує хвору дружину до Коломиї, де вона лікувалася в знайомого лікаря Володимира Кобринського, що мешкав у власному будинку на теперішній вулиці Січових Стрільців. Цього ж року він ще раз був у Коломиї, коли забрав Ольгу додому.

1912 рік. 11 січня на сцені ощадної каси (теперішній Народний дім) поет читає свого „Мойсея". Видно було, що людина хвора, стомлене. Син Андрій перегортав сторінки. Читання тривало півтори години. Коли поет закінчив, усі в залі підвелися, залунали оплески та вигуки „Слава!" Він уклонився й зійшов зі сцени, Переночував у щирій оселі Кузьмів, наступного дня з сином відбув до Львова. Це була остання гостина Івана Франка в Коломиї.

Минули роки. Жителі міста над Прутом не забули великого поета, як, до речі і його сина Петра, який викладав у Коломийській гімназії, видавав тут книжки.

На фасаді міської ратуші 1956 року встановили меморіальну дошку, яку 1981 реставрували.

Нині одна з головних вулиць міста носить його прізвище.

На фасаді Коломийського медичного коледжу меморіальна дошка Іванові Франкові.

27 серпня 2011 року відбулось закладання наріжного каменю, а 27 серпня 2012 року – відбулося відкриття пам'ятника.

Скульпторами пам'ятника є Василь Андрушко (Коломия), член Національної спілки художників України та Василь Гурмак (Львів), професор Львівської національної академії мистецтв, архітектор проекту — Олег Пріць (Коломия),

виконавець робіт з будівництва постаменту підприємець — Володимир Іванюк (Коломия).

Джерела:

Білінкевич І. Іван Франко і Коломия. – Івано-Франківськ: Облвидав «Галичина», 1991.- 24с.

Дорош Є. Простий і скромний геній [28 травня – 100 років з дня смерті українського письменника Івана Франка] / Євген Дорош // Пенсійний кур'єр. – 2016. – 27 трав. – С.10.

Кочержук М. Як Іван Франко зустрічався у Коломиї зі своїм першим коханням – Ольгою Рошкевич. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://dzerkalo.media/news/yak-ivan-franko-zustrichavsya-v-kolomii-zi-svoim-pershim-kohannyam---olgoyu-roshkevich>

Мельник Д. Роль Івана Франка в національному відродженні України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://blogs.korrespondent.net/blog/users/3259518-rol-ivana-franka-v-natsionalnomu-vidrozhenni-ukrainy>

Місто Коломиї і Іван Франко [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/10475/>

Нам пора для України жити: методичні рекомендації бібліотечним працівникам [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lidrportal.org.ua/index.php?option=com-content&task=view&id=170&Itemid=5>

Пантелюк М. Марія Пантелюк: Франкові плаї у Довгополі на Гуцульщині: [інтерв'ю з учителем-краєзнавцем Марією Пантелюк / розмовляв Василь Нагірняк] // Слово просвіти. – 2016. – 1-7 верес. – С.10-11.

Призабута спадщина Каменяра: [про патріотизм І.Франка] // Урядовий кур'єр. – 2016. – 20 серп. – С.10.

Тихолоз Н. Вишиванка як маркер національної ідентичності в родині Івана Франка / Наталя Тихолоз // Дивослово. – 2016. – № 7-8. – С. 56-62.

Підготувала Тетяна Депутат
бібліотекар краєзнавчого відділу ЦРБ